

Hij herhaalde zijn vraag, doch zonder beter gevolg.

Hoorde die man niet goed, of weigerde hij te spreken.

Men leidde hem in een eng vertrek, met naakte, witgekalkte muren.

Een oude bank was het eenige daar aanwezige meubel.

— Zit hier neer, zei de cipier, en hij draaide zich om, grendelde de deur en vertrok.

Wederom bleef de baron alleen.

De eerste gedachte, die hem inviel, was : vluchten !

Vluchten? Langs waar? De kamer, waarin hij zich bevond, gaf op de straat uit, doch zij ontving haar licht uit een klein, half rond venstertje, van mat glas en sterke staven voorzien. Daar kon hij niet uit, en de deur was gesloten.

Vermits er gedurig voetstappen in de gang weergalmden, meende hij telkens het peleton Sanskulotten te hooren aankomen, die hem naar den dood zouden leiden.

Weer verneemt hij gerucht. Men blijft stilstaan voor zijne deur en deze wordt ontgrendeld.

Nauwelijks heeft hij de bezoekers gezien, of aan zijne borst ontsnapt de kreet :

— Hendrika, lieve, lieve Rika ! Rika !

— O, Fernand !

En zijn ega ligt met haar kind weenend in zijn armen, terwijl hij beiden met kussen overlaadt. De cipier en twee Sanskulotten staan, met het geweer op den schouder, onverschillig in de opening der deur en beschouwen dit roerend tooneel, zonder de minste aandoening.

— Fernand ! Fernand ! laat mij bij u blijven ! snikte de arme vrouw.

— Hoe laat is 't, Rika? vraagt de baron.

Zijn gemalin staart hem met verwondering aan. Hoe laat is het? Welk een zonderlinge vraag.

— Ik weet het niet, geeft zij hem ten antwoord.

— Ook niet ongeveer?

— Neen.

— Is het nog vroeg?

— Acht of negen uur misschien. Maar waarom toch?

— God ! zij weet niets ! fluistert de Meer bij zich zelf.

— Wanneer vernaamt gij mijn aanhouding? vroeg hij luid.

— Gister avond.

— Wie is u komen verwittigen?

— Een officier...

Juist op dit oogenblik treedt een man binnen en de barones, die het hoofd omwendt, herkent hem.

— Daar is de heer, die mij de toelating heeft verworven. Inderdaad, markies Amaury Duroy staat voor hen.

Ook de baron heeft hem herkend : het is een der rechters, die daags te voren, aan de zijde zaten van kommandant Mazingant en hem ter dood veroordeelden.

De gevangene groette beleefd.

— Citoyen, sprak hij, ik dank u voor den grooten troost, dien gij mij geschonken hebt. Mocht het u vergolden worden !

— Het spijt me, citoyen, antwoordde de jonge officier, dat ik niet meer voor u doen kan ; nu rust op mij de pijnlijke plicht u te melden, dat uw afscheid kort wezen moet.

Het woord « afscheid » veroorzaakt mevrouw de Meer zulk een schok, dat zij genoodzaakt is op den arm van haar echtgenoot te leunen.

— Afscheid? herhaalt ze. Afscheid ! Waar wil men mijn man heenbrengen?

De officier slaat de oogen neer ; hij is bleek, en de linkerhand, die het gevest van zijn sabel omklemt, trilt zichtbaar.

— Ferdinand, Ferdinand ! gilt de jonge vrouw. Wat gebeurt hier? Gij zwijgt !... O, men zal u toch geen kwaad doen, niet waar? Gij, die zoo goed, zoo oprecht zijt.

Het is een pijnlijk oogenblik voor den edelman. Wat moet hij zijne lieve vrouw zeggen? Hij aarzelt haar het verschrikkelijk nieuws mede te deelen, en toch moet het. Zal de slag niet veel erger wezen, als zij eerst later de waarheid verneemt?

Hij vermant zich in zijne droefheid en smart. Maar eerst herhaalt hij den officier zijne vraag :

— Citoyen, hoe laat is 't?

— Het zal negen uur zijn, citoyen.

Negen uur ! Het is dus tijd om naar de plaats der uitvoering te marcheerden.

— Rika, vervolgt hij, mijn broeder stierf als een martelaar voor de heilige vrijheidszaak ; ik heb u dikwijls hooren zeggen, dat het de plicht is van een oprechten vaderlander, zijn leven op te offeren, om de dwingelandij te bekampen. Misschien, Rika, misschien is voor mij het oogenblik gekomen om ook voor dat edel doel mijn bloed te vergieten...

Als een leeuwin richt de barones zich op. Ze slaat hare beide handen om haar gemaal en haar kind en er ligt een doodelijke smart, een wilde moed in haar blikken.

— Ik verlaat u niet ! Ik verlaat u niet ! schreeuwt ze als waanzinnig. Men wil u dooden, men neme dan ook mijn bloed. Ik haat en vervloek de republiek ! Ik haat de Sanskulotten en ik zal tegen hen ten strijde trekken, indien men mij het leven laat !... Komt, zoo ge durft, komt, tijgers, mijn man en mijn kind uit mijne armen trekken.

Het kleine meisje, dat op den arm van haar vader zat, begon luidop te weenen en sloeg haar armpjes om den hals van hem, die geen uur meer te leven had.

Het was een smartelijk tooneel, en Amaury Duroy kon zijn tranen moeilijk bedwingen. En nochtans moest hij zijn plicht vervullen.

— Citoyen-officier, sprak een der Sanskulotten, de andere brigand staat reeds reisvaardig op het binnenhof.

Die andere was Jan Meving.

Daar ook greep op hetzelfde oogenblik een pijnlijk afscheid plaats. Mevrouw Rollier en Bertha waren in dezelfde cel opgesloten. Men had hen bijeen gelaten in één cel, niet uit menschlievendheid, maar omdat de gevangenis proppensvol was. Zij zaten in een cel, waarvan het venster op het binnenhof uitgaf.

De twee vrouwen hadden geheel den nacht in tranen en gebeden doorgebracht. Vruchteloos hadden zij aan hare bewakers gevraagd wat er met Jan Meving gebeuren zou. Niemand had hen geantwoord.

Maar er drukte een pijnlijk voorgevoel op haar hart en, niet zoodra drong de morgenschemering door de traliën van hare gevangenis, of zij richtten den blik naar het binnenplein.

Neen, Jan Meving, de moedige patriot, die reeds eenmaal uit de handen der Sanskulotten ontsnapte, zou geen tweeden keer de wraak dier bloeddorstigen ontloopen.

Volgens hun wetten, had hij tiendubbel den dood verdiend.

En nu was er een licht in Bertha opgegaan. Zij beminde den jongeling en begreep dat zij wederkeerig door hem bemind werd.

O, kon ze hem nog maar eenmaal spreken, kon zij hem het geheim van haar hart openbaren ! Zij wist wel, dat ze eerst in den dood zouden vereenigd worden, doch zij wenschte hare verloving op deze aarde te voltrekken, al was het dan ook bij een graf.

De trage uchtend kroop voorbij en de fletse Octoberzon was tot het binnenplein doorgedrongen, toen Bertha door een groot rumoer uit hare droefgeestige mijmeringen werd opgeschrikt. Zij keek door het venster... daar stonden een twaalfal gewapende Sanskulotten, en in hun midden een man, blootshoofd en de handen op den rug gebonden. Er smoorde een gil in hare keel. Zij had Jan Meving herkend ! Geen twijfel meer... men voerde hem tot den dood. Met krampachtige rukken poogde zij het vensterraam te openen, doch dit mislukte. Bleek, maar kalm, liet Jan Meving zijn blik rondwalen, als zocht hij iemand... Eindelijk bleef hij op haar venster rusten, en in één oogslag, vol eindeloze liefde en smart wisselden zij het geheim van hun hart. Ondanks haar zwakken en ziekelijken toestand, was mevrouw Rollier van de harde, schamele bedsponde opgestaan en het venster genaderd. Zij ook begreep de vreeselijke waarheid...

— Arme jongen ! arme jongen ! snikte ze.

Zij bezag hare dochter ; dezer oogen waren roodbekreten, doch droog en als uitgeweend.

— O, mijn kind, mijn kind ! welke ongelukken ! liet ze er op volgen.

— Bezie hem, moeder, bezie hem !... want het is uw

zoon! zei Bertha met bovenmenselijke zelfbeheersching. Gij kent de uitgestrektheid niet van mijn ongeluk: ik beminn hem! ik beminn hem!

Daar verscheen een tweede gevangene op het binnenplein, terwijl soldaten een vrouw en een klein kind van hem losrukten.

— O, die arme vrouw! kermde mevrouw Rollier.

— Die vrouw is diep ongelukkig, moeder, maar niet zoo ongelukkig als ik. Zij konden zeggen dat zij elkander beminden, en zij heeft een kind, dat de overledene haar als een liefdepand achterliet... Ik blijf alleen... en wie weet of hij mijn liefde wel kent, wie weet of hij mij ook bemint.

— *En avant, marche!* klonk het.

— Hoe! nu reeds?...

Bertha werd door een zenuwachtige rilling aangegrepen.

— Hij moet het weten! gilte ze.

En met één ruk vloog het venster open.

— Bertha! Bertha! riep hij... Mijn laatste gedachte zal aan u wezen.

Het meisje wilde hem zeggen: «Ik ook heb u lief!» maar de stem stikte in hare keel; zij bracht de hand aan hare lippen, en zond hem een kus toe...

— Vaarwel, zei ze snikkend.

— Vaarwel, Bertha!

— *En avant, marche!*

De stoet zette zich in beweging, doch op den eigen stond ging er een verschrikkelijk rumoer op buiten de gevangenis, in de straat.

De portier kwam angstig en verwilderd toegelopen.

Hij richtte zich tot den officier, en vertelde hem gejaagd:

— Citoyen, de stad Mechelen is in het bezit der brigands. Béguinot is verslagen, zegt men... Zij komen naar hier afgestormd, om de gevangenis in te nemen!...

Amaury Duroy luisterde met bewondering, doch bedaard, naar dit zonderling nieuws.

Hij wendde zich tot zijne mannen en sprak:

— Republikeinen, nu is het onze beurt om te sterven...

Geen overgave!

En zich tot baron de Meer van Moorsel en dezes vrouw keerend, vervolgde hij:

— Het lot heeft alles veranderd. Leeft gelukkig!

Daarop klonk het kommando: *citoyens-soldats, chargez!*

De poort der gevangenis was reeds geopend door de patriotten, die, onder aanvoering van Jan Knops, nu op het binnenhof verschenen.

— *Feu!* schreeuwde de officier.

Doch geen enkel geweer ging af. Ziende dat zij met hun twaalfen niets vermochten tegen die honderd of tweehonderd vaderlanders, draaiden de Sanskulotten hun geweer met de kolf in de lucht.

Zij gaven zich over.

— *Tas de lâches!* wierp de officier hen woedend in het gelaat, doch zijn soldaten had men reeds ontwapend, en hem zelf van zijn degen beroofd.

Jan Meving en baron de Meer ontwaakten als uit een droom en schenen van den dood opgestaan.

Hun handen waren vrij en van alle kanten werden zij omringd door vrienden.

De edelman sloot zijne vrouw en kind in de armen... allen weenden van geluk. Op een, twee, drie hadden de patriotten al de ceilen der gevangenis geopend, en was Jan Meving naar mevrouw Rollier en Bertha gesnel. Wat onverwacht geluk! Doch nu Meving plots voor de jonkvrouw stond, durfde hij geen woord meer uiten en zij ook bloosde in tegenwoordigheid van den jongeling. Bedeesd bezagen zij elkander, doch mevrouw Rollier, die, als 't ware, nieuwe krachten had gevonden in dit onverwacht geluk, nam Jan Meving bij de hand.

— Komt, kinderen, sprak zij, omhelst elkander... God heeft uwe liefde gezien, en u op wonderbare wijze gered.

Het was een zalig en hartroerend oogenblik.

Jan Meving en Bertha drukten elkaar in de armen en wisselden den eersten liefdeskus.

Het was een algemeene vreugde in den kerker. Al de gevangenen hadden de vrijheid herkrege en dansten of juichten op het binnenplein.

— Leven de patriotten! weergalmde het overal.

Men was dus vrij! het vaderland was gered!

Helaas! zoo meende men. Wat zou die schoone droom van korten duur wezen.

Er had een ander voorval plaats.

Jan Knops wilde den officier gevangen doen nemen, doch door tusschenkomst van baron en barones de Meer gebeurde dit niet.

De gewezen markies Amaury Duroy beschouwde dit alles met den sceptischen blik van een filosoof der achttiende eeuw. Die houding, welke hij uiterlijk aannam, verried nochtans de innige uitdrukking niet van zijn hart. Hij was goed en medelijdend, en in zijn ziel verheugde hij zich, dat baron de Meer aan den dood ontsnapte en met zijn gade en kind de gevangenis kon verlaten.

Ondertusschen is het getal der patriotten merkelyk vermeerderd. Vele jongelingen uit het volk scharen zich bij de moedige vaderlanders. Wat er nochtans het meest te kort komt, zijn wapens. Willem Tuytgen denkt er aan, dien betreuenswaardigen toestand te verbeteren en hij laat zich door een zijner Mechelsche jongens naar het kruitmagazijn en het arsenaal der Franschen brengen. Die slechts uit planken opgetrokken magazijnen waren versterkt en door rasterwerk en grachten omringd. Eén enkele schildwacht droeg er zorg voor. Natuurlijk vond men hier ook niet den minsten weerstand. Onze jongens begonnen aan dat werkje van Fransche soldaten te ontwapenen reeds gewoon te worden. De deur inloopen, was voor hen een kinderspel, en de plundering begon.

De vaten werden open gestampt, de kardoesdoozen en patroontasschen geledigd.

Zij vulden hun zakken met kruit en kogels.

Niet gewoon kruit te hanteeren, schenen zij de verschrikkelijke eigenschappen niet te kennen van die blinkende, korrelige, zwarte stof, waarmede zij gemeenzamer en geruster omgingen dan de molenaar met meel.

— Verdraaid! riep er een. Ik zie geen hand voor mijn oogen. 't Is hier zoo donker als een hel! en... daar begon hij vuur te keten.

Gelukkig was Willem Tuytgen in de nabijheid.

— Lompe vlegel! schreeuwde deze, en hij had nog den tijd om den onvoorzichtige zoo duchtig op de handen te slaan, dat steen en tondelzwam op den grond vielen.

Een oogenblik later, en alles ware de lucht in gesprongen.

Goed gewapend, komen onze jongens uit het arsenaal.

— Nu naar het stadhuis! roept Willem.

Ja, het stadhuis blijft gedurende den Boerenkrijg altijd het mikpunt der patriotten, daar berusten de doopregisters, daar worden de lijsten gemaakt der conscrits, die moeten opmarcheeren.

Het stadhuis wordt slechts door eenige municipalen verdedigd. De tegenstand is onbeduidend, en onze jongens stormen de trappen op, breken de deuren open en werpen ze uit hare hengsels, door een flinken duw van hun krachtigen, breeden rug.

In de bureelen is de verwoesting in enkele sekonden verschrikkelijc.

De papieren, die op de tafels verspreid liggen, worden verscheurd, tegen den grond geworpen en in den haard gezwierd! De boekenkasten donderen van den wand en de lijvige folianten worden door de vensters geslingerd.

Er zijn er, die de koffers en kisten openbreken, de archieven volgen denzelfden weg. Het eeuwenoude stof van al die papieren walmt verstikkend door het gebouw.

Niet enkel op de kerstregisters hebben zij het gemunt, doch het ontbreekt hun aan tijd, om een keus te doen.

Overigens, al die papieren en boeken, waarvan vele in de Fransche taal, boezemen hun geen vertrouwen in.

Zoo lang hebben die kerels Vlaanderen uitgeplunderd en geplaagd! Het een moet met het ander vernietigd worden, en van de overheersching moet niets overblijven.

Op straat komt het volk van alle kanten toegesnel.

— Bravo! bravo! roept men daar.

De patriotten kunnen het werk niet alleen gedaan krijgen, en nu werpen zij alles naar buiten, ten prooi aan de juichende menigte, die met handen, tanden en voeten de

Het was een pijnlijk tooneel. (bl. 29).

registers, perkamenten en folianten aan flarden scheurt. In tien minuten tijds is het stadhuis van onder tot boven verwoest.

De oproerlingen verspilden hun tijd niet.

Het is nog maar tien uur in den morgen en zij hebben het kruitmagazijn reeds leeggeplunderd, de gevangenen verlost en de registers verwoest.

Janneke Knops keerde op de Groote Markt terug.

— Vrienden, roept hij, de stad in in onze macht en wij mogen victorie zingen, maar de Fransoos zal zijn prooi zoo gemakkelijk niet laten ontsnappen!

— Laat hem komen! schreeuwt het volk, wij zullen hem anders leeren.

— Ja, antwoordt Janneke, maar ge moet niet denken dat het 'n kat is om zonder handschoenen aan te pakken. De Sanskulot heeft kanonnen.

— Wij zullen ze hem afnemen!

— Dat gaat niet, vrienden! En de eerste kanonkogel, dien zij door onze rangen zenden, zal u den lust ontnemen om dit te doen. Wij ook moeten kanonnen hebben.

— Die verkoopt men niet bij den smid of den koperslager! brengt een guit in 't midden.

— Neen, kameraad, en 't zijn rare vogels, dat weet ik

wel, maar Uilenspiegel heeft dikwijls genoeg rare vogels op de Groote Markt gebracht, om nu zulke groote en zware te ontdekken.

— Weet gij kanonnen nestelen, Janneke?

— Ja, jongens, ja. Komt met mij mede, we zullen ze samen halen.

— Bravo! bravo! riep het volk.

Men zou niet gezegd hebben dat men in oorlogstijd leefde: er stond een feestelijke vreugde op de gezichten te lezen, vrouwen en kinderen vermengden zich met de strijdbare mannen; men danste, men juichte, men jubelde.

Zoo is het volk, een groot kind, dat, aanstonds zijn leed vergetend, zich overgeeft aan de genoegens van het oogenblik en zich niet om de toekomst bekreunt.

De geestdrift nam meer en meer toe onder het volk en werd aanstekelijk.

De burgerij had het vermetele wapenfeit der patriotten tot dusverre met wantrouwige blikken beschouwd. Hoe zou dit alles afloopen?

Zou de Fransche generaal Béguinot niet spoedig met zijn Sanskulotten terugkeeren, de Vlamingen overwinnen en alles te vuur en te zwaard verdelgen? De Mechelaars wachtten zich aanvankelijk wel aan den opstand deel te nemen,

doch langzamerhand werden ze meegesleept; zij begonnen te gelooven dat de patriotten werkelijk meester waren, dat zij den gehaten vijand hadden verslagen.

De vreugde werd algemeen en Mechelen zag er uit alsof het kermis was.

Een dichte volksdrom was Janneke loopend, zingend en schreeuwend gevolgd.

— Waar gaat gij naartoe?

— Kanonnen halen!

Kanonnen halen! Nu werd het recht plezierig!

En inderdaad, Janneke wist dat die rare vogels op de wallen nestelden. Hij had immers alles afgeloerd, en er was geen plaatsje, dat hij niet kende.

— Hier, kameraden, hier! roept hij.

Daar staat een kanon op zijn affuit.

De mannen willen het meeslepen... O, o, wat is dat zwaar!

— Hop, hop! jongens! roept Janneke bemoedigend. Alleen samen duwen!... Allee... vooruit!

Het logge gevaarte begint te rollen.

— Elke vrouw een kanonsbal! schreeuwt Janneke, en, met een stamp laat hij een pyramide ijzeren kogels uiteen rollen.

Ieder gehoorzaamt, ieder grabbelt een bal en tilt den loggen kogel op.

De zonderlinge stoet trekt door de straten van Mechelen, tot groote verwondering en onthutsing der vreedzame burgerij.

Een kanon! En men slaat de handen ineen. Wat zal er gebeuren, goede God?

De vrouwen schudden het hoofd, sluiten de vensterluiken en trachten hun echtgenooten of zonen, die mede willen, thuis te houden.

De voorzichtige menschkens zullen eerst zien hoe alles afloopt en, als er geen gevaar meer dreigt, kan men meedoen, maar laat nu die vermetele heethoofden maar begaan, want ge zult ondervinden, dat zal slecht afloopen.

Heethoofden! Ja, edele, moedige patriotten, dat waart ge, maar uw hart sloeg zoo warm voor het vaderland, dat het bloed u wel omhoog moest.

Vermetel! Dat waart ge zeker, maar uw vermetelheid was heldenmoed; gij speeldet met uw leven, maar omdat gij uw bloed veil hadt voor het vaderland. Voorzichtig zijn integendeel de stedelingen, welke u nog niet durven ondersteunen, omdat zij niet weten, hoe de zaak zal afloopen, omdat zij wel de voordeelen van uw heldhaftig durven willen genieten, doch de gevaren weigeren te deelen. En gij hebt gelijk, o, stedelingen, zoo voorzichtig te wezen, want slecht zal het afloopen, heel slecht, maar uwe voorzichtigheid blijft daarom niet minder een onvergeeflijke en lakenswaardige lafheid.

Wij begroeten de verhevene vermetelheid der patriotten en hebben slechts walg voor uw burgerlijke voorzichtigheid.

En zoo gaat het steeds in tijden van opstand en omwenteling. De « goeden » jammeren over de rampzalige gebeurtenissen, doch de handen uit de mouwen steken, daaraan denken zij niet eens.

Willem Tuytgen heeft ondertusschen het opperste bestuur van Mechelen in handen.

Hij, de eenvoudige jongeling van Bonheyden, is gedurende eenige uren meester van de oude beroemde stad. Met bewonderenswaardige koelbloedigheid en wijzen zin doet hij wat er gedaan moet worden: hij belet de aanslagen op het leven der gekende Franschgezinden, wier huizen de menigte wil bestormen. Hij neemt maatregelen, om de orde te handhaven, doch vergeet het voornaamste: hij vergeet Béguinot met de Sanskulotten.

In zijn geest is de Fransche generaal handgemeen met de patriotten en aan de overwinning twijfelt hij niet.

De gedachte komt niet eens bij hem op, de stadspoorten te sluiten; langs daar immers moeten de patriotten hun triomfantelijke intrede houden.

Janneke komt met den tierenden volksdrom, die het kanon voortduwt, op de Groote Markt en begeeft zich naar Willem Tuytgen.

De twee jongelingen drukken elkander in vervoering de hand. Het Fransche juk is dus afgeworpen! Vlaanderen is vrij! En zij hebben dit bewerkt.

— Ha! roept Willem Tuytgen, indien onze vrienden dit wisten, hoe moedig zouden zij vechten. De vreugde zou hun krachten vertiendubbelen.

— Dat zullen ze weten, antwoordt Janneke glimlachend. Ik zal het hun zeggen!

— Neen, zegt Willem, gij moet bij mij in de stad blijven. Ik heb uw raad en hulp noodig.

Maar Uilenspiegel beziet hem schalks en herneemt:

— Zij moeten het weten, Willem, en ik zal het hun melden zonder de stad te verlaten. Komt, Jan Selderslagh en Vervloet, beiden met mij, gij hebt de kloekste armen.

Zij dringen door de menigte in de richting van St-Romboutstoren.

Eenige oogenblikken daarop galmt de groote klok van Mechelen het feestelijk uit en roept met bronzen mond over het land:

— Victorie! Victorie!

TIENDE HOOFDSTUK.

« VRIEND » BRENGT GOED NIEUWS.

Dienzelfden morgen trok het leger van Rollier stilzwijgend en somber door de velden, die van het gehucht den *Ouden Briel* naar Baesrode leidden. Daar zou men de Schelde oversteken, om den weg naar Zele voort te zetten. »

Allen liepen met gebogen hoofd, bleek en zonder dat een woord van hun lippen viel. In hun midden trad Rollier; Jan Meulemans en Apers bevonden zich aan zijn zijde. In den nevelachtigen Octobermorgen zou men gewaand hebben een door de wanhoop aangevoerd leger van schimmen te zien. Hun stap was loomer, trager, zwaarder dan naar gewoonte. Met tegenzin, met spijt, met wroeging in het harte vervolgden zij hun weg. Elke schrede voorwaarts verwijderde hen immers van de plaats, waar hun gedacht was. In stede van naar Zele te gaan, hadden zij willen terugkeeren en naar Mechelen ijlen! Waarom deden zij het niet?

Rollier zag er pijnlijk uit. Zijn gelaat was wit als linnen en vreeselijk vertrokken; hij was dien nacht tien jaar verouderd. Geheel den nacht, geheel den morgen had hij een strijd met zich zelve moeten voeren. Duizendmaal had hij zijn kommando willen veranderen, duizendmaal willen bevelen: naar Mechelen! Doch wat zou er van de tucht geworden? Hij zou te kort schieten aan zijn duren eed van soldaat. Hij dacht aan zijn moeder en zijn zuster, die aan de willekeur der Sanskulotten overgeleverd waren, doch voor hun leven bestond ten minste geen onmiddellijke vrees. Een andere naam, een ander beeld folterde hem: Jan Meving! Arme jongen! De laatste dag was voor hem aangebroken. En elke minuut, die de tijd verder schreed, was een priem in het harte van al de patriotten, maar nog dieper drong hij in het harte van Rollier, want deze werd gekwetst door de wroeging, dat hij zijn vriend aan den dood had prijs gegeven.

Negen uur!

Nog één uur heeft de moedige patriot te leven... Allen zien in den geest de toebereidselen voor zijn strafuitvoering. Nu wordt hij uit de gevangenis gehaald; daar staat het peloton Sanskulotten met geladen geweer... De minuten vliegen voorbij... halftien... kwart voor tien... Men is juist in het zicht van Baesrode. Doodsch weergalmen de stappen op den weg, doodsch is de aanblik van het kleine leger...

Verscheidene patriotten hebben hun paternosters uit den zak gehaald en, terwijl de eene hand het wapen op den schouder laat rusten, laat de andere de kleine bolletjes één voor één door de ruwe vingers glijden, terwijl de lippen « Wees gegroet, Maria » prevelen.

En plots slaat de klok op den toren van Baesrode... Het is een hamerslag op het harte van elken patriot... Een ijskoude rilling loopt door de schare... Tien uur! Als door één gevoel beziel, knielen allen neer en bidden... Op dit uur moet Jan Meving sterven!... Op dit uur branden de geweren los en doorboren de kogels zijn mannelijke, brede borst...

Rollier ziet hem in den geest neerstorten; hij slaat de handen voor het gelaat en begint overvloedig te weenen en te snikken... terwijl langzaam en somber tien slagen uit den toren van Baesrode weerklinken. De tranen en het nokken van hun aanvoerder grijpen geheel de schare aan en menig dier moedige mannen pinkt den zilveren parel weg uit het oog...

Aandoenlijk schouwspel! Grootsche, edelmoedige zielen! Gij allen hebt uw leven opgeofferd zonder aarzelen, zonder naberouw, maar gij schreit bij den dood van uw vriend en medestrijder! Wat zeg ik? Bij den dood? Neen, neen, uw gezelschap werd op wonderbare wijze door de Voorzienigheid gered! Weent niet, arme, moedige strijders, behoudt uw tranen! Heden is het een dag van vreugde, van triomf, van geluk. Hoort gij, ginder verre, de groote klok van Mechelen geen victorie luiden? Uw gezellen dansen op de openbare plaatsen der aloude stad! Heden, Rollier, is het de dag van zegeningen! Uw moeder, uw zuster zijn in vrijheid en Jan Meving is bij hen, als een trouwe, liefdevolle bewaker, als een zoon, die voor zijn eigen moeder zorgt, als een echtgenoot, die zijn gade beschermt. Vandaag, vrienden, moogt gij jubelen, maar morgen!... Helaas! wat heeft de dag van morgen voor u beschoren? Bloed zal er stroomen door heel Vlaanderen, het zal een rood bad vormen, waarin de vrijheid door den vijand zal worden gesmoord! De dwingelandij smeedt u ketens en jaren, jaren zullen verlopen, eer wederom een vrijheidskreet in onze streken zal opgaat, eer in de pleinen van Waterloo, uit een ander bloedbad, de nieuwe zon oprijzen en schitterend boven uw bloeiende akkers oprijzen zal. Maar de mensch loopt en zwoegt als een blinde in dit ondermaansche diep. Hij weet niet waar hij zal uitkomen; hij is een onbewust werktuig in de handen van Hem, die over het lot der volkeren beschikt!... Biddend en weenend liggen de patriotten nog altijd neergeknield op den grijzen steenweg. Apers beurt het eerst het hoofd op. Zooals een broeder zijn zuster behandelt, neemt hij Rollier zachtjes bij den arm.

— Vriend, fluistert hij, indien onze arme Jan Meving gevallen is voor de heilige zaak, moet zijne ziel zich in ons midden bevinden. Zij vraagt ons geen ijdele tranen. Wij hebben den tol betaald, dien wij den geliefden makker en dapperen strijdgenoot verschuldigd zijn. Nu roept hij ons toe: « Verheft de harten en gedenkt uw vaderland! » Kom, vriend, kom! Bedenk, dat gij onze aanvoerder, onze generaal zijt! Laat uw mannelijke ziel niet bezwijken onder het leed... Sta op en laat ons te samen onzen vriend gaan wreken, Vlaanderen redden of bezwijken. Indien de dood ons wacht, hij zij ons welkom en verlosse ons van alle smart en wee.

— Ja, lispelt Rollier, gij hebt gelijk. De dood alleen kan mij ontheffen van het folterend leed, dat mijn boezem verteert. Laat ons gaan. Laat ons den vijand opzoeken!... Ik dorst naar bloed en wraak.

Er blonk een wondere vlam in de oogen van den koenen strijder. Hij richtte zich in zijn volle lengte op, terwijl de andere patriotten nog geknield in het stof neerlagen.

— Gezellen! riep hij, en zijn machtige stem klonk als een klaroen over de velden.

Aller hoofden, aller blikken werden tot hem gericht.

— Gezellen, het bloed van Meving eischt vergoeding! Staat op, maar met een wilden moed in het harte en met den vasten wil om den schender van onzen landaard, den beul van al wat wij liefhebben, den hatelijken Sanskulot, van onzen bodem te verjagen. Op! Voor God en Vaderland!

Er liep een siddering door de rangen en de mannen sprongen recht met nieuwen moed en nieuwen gloed.

Met vreugde zagen zij, dat hun generaal niet langer het hoofd op de borst liet zakken. Zij zouden dus weer hun kloeken en onversaagden aanvoerder terugkrijgen. Het drukte hen zoo zwaar, met droefheid in de ziel ten strijde te moeten trekken, het was hun of hun geestdrift verzwond in de wolk van sombere stilzwijgendheid, die onheilspellend, als ravenzwingen, boven hun hoofden had gehangen.

Vooruit nu!

Zie, daar kwamen de jongens van Baesrode reed toegesnel...

— Leve Bastrooi! weerklonk het over de stille velden.

— Hoera! luidde de weergalm van hun groet. Welkom, broeders, welkom!

En gulhartig drukten de patriotten de hand van hunne nieuwe wapenbroeders.

Rollier richtte tot hen eenige woorden, niet om ze moed in te spreken, dat was overbodig, maar om hun vertrouwen in te boezemen op den uitslag van den strijd. Om 11 uur trok het leger der vaderlanders het dorp Baesrode triomfantelijk binnen. Heel de bevolking was te been; vrouwen, kinderen en grijsaards juichten geestdriftig toe en begeleiden den troep tot aan de kerk. De deur van het heiligdom stond open en de menigte knielde neder voor het altaar, waarvan het tabernakel verbrijzeld werd. De eerwaarde priester, Jan Quarteer, beklom de trappen in het koor en haalde een geconsacreerde hostie uit een zijden zakje te voorschijn. Hij toonde den God-Mensch aan de ingetogen schare en zegende ze.

Het was een plechtig en indrukwekkend schouwspel, al die kloeke, koene mannen deemoedig het hoofd te zien buigen en gebeden storten, waar de lasterende kreten en woeste vloekwoorden der Sanskulotten hadden gedreund.

— En nu, lieve kinderen, sprak de priester, moeten wij een heiligen plicht vervullen, vooraleer de godsdienstige ceremonie te sluiten. Een onzer moedigste strijders is op dit oogenblik als martelaar gevallen onder de kogels der vijanden van altaar en troon. Gewis heeft hij reeds het loon voor zijn opoffering ontvangen, doch het is een zalige gedachte voor de overledenen te bidden. Laat ons daarom neerknielen en een gebed voor Jan Meving ten hemel zenden.

De priester las het *De profundis*, waarna allen het « Onze Vader » te zamen opzeiden.

Het was treurig stil onder de gewelven, toen plots een hondengeblaf aan den ingang weergalmde.

— Vriend, zeide Rollier onwillekeurig en stond op. Wie weet of hij soms geen nieuws brengt.

De mannen van Baesrode, die het brave dier nog niet kenden en niet wisten welke kostbare diensten het den patriotten bewees, wilden den storenden hond weggager. Vriend echter liet de tanden zien, stak den kop in de lucht en hief een lang en jammerend gehuil aan. Zeker had hij zijn meester geroken en kloeg hij hem zijn leed. Rollier drong door de menigte naar buiten.

— Laat af, gezellen, laat af, sprak hij tot de patriotten. Het is mijn hond, de trouwe boodschapper van ons leger. Ongetwijfeld brengt hij mij nieuws. Helaas, het kan niet anders wezen dan eene droevige, bloedige tijding. Wat mag Witteke mij te melden hebben?

De hond drong kwispelstaartend, met al de betuigingen van een uitbundige vreugde tot zijn meester door.

— Brave Vriend, zei Rollier en streelde hem. Kom en houd u stil, opdat ik uw band losmake.

Het dier begreep hem en liet zich gedwee het snoer afnemen.

— Een papier! riep Rollier, en koortsachtig, ontsteld, ontvouwde hij het.

Al de blikken waren op den jongen generaal der patriotten gevestigd. Beurtelings zag men hem verbleeken en rood worden... Het eerste, waarop zijn oog viel, was de handteekening. Daar stond: Jan Meving. Rollier stak het schrift zegevierend de hoogte in, onder den uitroep:

— Broeders, hij leeft! hij leeft!

Ondanks de plaats, waar zij zich bevonden, ging er een blij gejubel uit de strijders op.

De priester vouwde de handen en fluisterde:

— Dank, dank, o mijn God!

Doch dit was niet alles. Met een stralend gezicht baande Rollier zich een weg door de scharen. Er lag een bezielend geluk, een wondere glans van genoegen over zijne trekken verspreid.

Zoo ging hij tot aan het koor, plaatste zich naast den priester en sprak met luide stem:

— Luistert, broeders, en dat uwe harten opbonzen van blijdschap en fierheid. De Sanskulotten zijn overwonnen, Mechelen is in onze macht!

Geen pen zal ooit de geestdrift beschrijven, door die woorden teweeg gebracht. Een waanzinnige vreugde greep allen aan, men weende, men danste, men bad, men juichte. Een triomfroes bedwelmde de geesten. De Sanskulotten over-

wonnen! Mechelen in de macht der patriotten!... En het schein of de strijd geëindigd en de zege behaald was. Toen de onstuimige uitboezemingen een weinig bedaard waren, hervatte Rollier met trillende stem:

— Luistert, broeders, wat onze gezelschap Jan Meving ons schrijft:

« Lieve Rollier, trouwe wapenbroeders,

« Ik ben in leven! De Voorzienigheid heeft mij door een mirakel gered. Op het oogenblik dat ik gereed stond, om naar de strafplaats geleid te worden, waar men mij om 10 uur moest fusileeren, daagde de verlossing op. Ik leef! ik leef en mevrouw Rollier en jonkvrouw Bertha zijn in vrijheid!

« De patriotten van Bonheyden zijn meester in de stad. Op dezen stond moet de Fransche generaal Béguinot met onze troepen te Duffel handgemeen wezen. Ja, Mechelen is in onze macht, en het volk danst op de Groote Markt.

« Wij togen juist op weg, om ons bij u te voegen, toen Witteke met « Vriend » verscheen. Het brave jongetje heeft iets gekregen van geluk... Hij kwam om mij van uwentwege een laatsten groet te brengen...

« Er staat een rijtuig aan de deur gereed, terwijl ik schrijf. Wij komen aanstonds bij u, doch sturen Vriend met dit briefje vooruit, om u te verwittigen. Wij kennen de schrandtheid van het brave dier en zijn overtuigd dat hij u wel ontdekken zal.

« Baron de Meer van Moorsel, een vurig patriot, die met mij moest sterven, en Witteke uit de handen der Sanskulotten verlost heeft, is ook op vrije voeten.

« Moed, broeders! Moed! God beschermt ons! Tot van avond!

Jan Meving ».

Tranen van geluk biggelden over de wangen van Rollier. Jan Meving gered! Zijn moeder en zijn zuster verlost uit de handen der Sanskulotten! Mechelen in de macht der patriotten! O, dat was te veel geluk in eens. Het geluk was te groot, om er aan te durven gelooven, en de mensch kent zoo weinig zonnige dagen, dat een groot heil hem schrik inboezemt.

Zoo ging het ook met Rollier. Hij knielde neder voor het altaar, doch voelde eene plotselinge pranging om het hart. Zou hij zijne vreugde niet moeten uitboeten?

ELFDE HOOFDSTUK.

HET BLOEDBAD.

Wat een leven op de Groote Markt van Mechelen! Wat gewoel, wat gezang, wat uitgelatenheid! Het volk stroont feestelijk door de straten. Het licht en snapt en danst. De Mechelsche burgerij, eerst terughoudend en bevreemd, begint te gelooven dat de patriotten waarlijk meester zijn en ze begroeten de opgaande zon. Willem Tuytgen en Janneke Knops worden fel omringd. Van alle kanten steekt men hun de handen toe en komt men hen bewonderen.

— En hoe hebt gij dat durven doen?

— Nu, dat is toch een flink waagstuk, Janneke.

— Wie zou dat van hem gedacht hebben, hé?

Dergelijke uitroepingen kruisten door elkaar.

Doch daarop volgde weer het schrikbeeld:

— Als de Sanskulotten nu eens terugkwamen?

Ja, daar vreesde men eerst voor, doch nu was die angst verdwenen. Iedereen wist te vertellen dat de troepen van den pastoor van Duffel de Sanskulotten te Linth hadden ontmoet, en dat Béguinot met het overschot zijner manschappen naar Antwerpen geweken was. Ook de Scheldestad, zeide men, was opgestaan, en daar zou men den vijand onthalen als een hond in een kegelspel. De triomf moest gevierd worden! De Groote Markt geleek een kermis. In de herbergen werd er geklonken en geschonken; men zette de tafels op zij en hopsa, aan den dans! Nu de Sans-

kulotten werden verjaagd, was immers alle leed vergeten!

— Allez! allez! de oorlog was voorbij! De wapens in den hoek en leve de vreugd!

Intusschen komt een Fransche jager door de Leuvensche poort de stad ingereden. Hij bemerkt niets bijzonders, want heel het gewoel dringt naar de Groote Markt. Hier ziet hij tot zijne verwondering een macht van volk.

Wat is er gebeurd? 't Is vandaag toch geen markttag. Overigens ziet hij noch wagentjes, noch huifkarren, noch opgetimmerde loodsen, noch kramen. Geen ezel, die vóór de afspanning zijn bak ledig eet, geen blinkende melkkannen, geen reusachtige manden, geen stapels boter. En van waar die vreugde, die uitgelatenheid? Hij kent den Vlaming slechts als een zwijgend, neerslachtig mensch... omdat de vroolijkheid juist bij zijne aankomst heeft opgehouden. Thans, intengedeel, treft hij het joligste volk aan, dat men zich denken kan... maar... wat is dat? Wapens, geweren!... O, o, wat hij voor een markt hield, 's dus een leger van brigands! Op hetzelfde oogenblik, dat de Fransche soldaat helder ziet, worden het gerucht der samenspraken en het dansen onderbroken.

— Kijk, een Fransche soldaat! roept men.

— Wacht, zegt Janneke, ik zal hem eens het hazenpad laten kiezen.

Hij neemt zijn geweer en mikt... paf, de helm van den jager tuimelt van diens hoofd.

— Bravo, juicht het volk. Flink geschoten!

Blootshoofd op zijn steigerend ros, blikte de Sanskulot bevreemd en onthutst in het rond... Hij heeft een kogel hooren fluiten... Fluks duwt hij de sporen in de lenden van zijn paard en stuift vooruit door de straten, tot groote vreugde en onder het blijde handgeklap der menigte.

— Zie, zoo zullen de Fransozen het land uitvluchten en blij wezen, als zij uit de voeten kunnen geraken.

— Janneke, zing eens een liedje! roept een Mechelaar, die het magere ventje kent.

— Ja, ja, schreeuwen al de omstaanders. Een liëken! een liëken!

Een hunner is reeds een herberg binnengeloopt en komt met een tafel af, waar tien handen tegelijk Janneke Knops op zetten.

Daar staat het schrale kereltje, met blinkend oog en schalksch gezicht.

— Wat moet ik zingen? roept hij.

— Van 't Looze Visschertje!

— Van de Vier Heemskinderen!

— Neen, antwoordt Uilenspiegel, ge zijt er niet, vrienden. Ik zal u van de Sanskulotten zingen.

— Ja, ja, dat is beter!

— Ik zal u toonen hoe een eenvoudige maagd den grootsten bloedhond der wereld, den hoofdman van de Sanskulotten heeft omgebracht.

— Begin! begin!

Er ontstond een betrekkelijke stilte en Janneke zong:

Sa, vrienden, luistert naar mijn lied,
Wat in Parijs weer is geschied.
Het zijn verschrikkelijke maren,
Die ik u kom veropenbaren.
Hoe dat God de zonden straft
Als men Hem het minst verwacht.

— De Franschen hebben dezen morgen ook niet gedroomd, dat zij zoo'n aardige *Carmagnole* zouden dansen.

Ik zing van 't hoofd der Sanskulotten
Die met den hemel durfde spotten,
En 't menschenbloed met geen ontzien
Deed stroomen door de galgetien.

— Weet ge wie die duivel in menschenbloed was, boeren, burgers en menschen?

Ik zal het u zeggen. De Lucifer van de Sanskulotten was Marat, en hij was al zoo'n monster als Robespierre zelf.

Die naam Robespierre joeg een siddering over de aanwezigen; verscheidenen sloegen zelfs een kruis.

— Marat ging dien morgen naar Robespierre, vervolgde

Janneke, vermits hij had hooren zeggen dat de guillotien had stil gestaan.

Hij sprak tot duivel Robespeer
De galgetien en gaat niet meer.
Nog honderduizend menschenkoppen
De beul zal komen af te kappen!

— Honderd duizend! Dat was al veel, maar nog niet genoeg voor dat monster, want hij voegde er bij:

Of anders ben ik niet voldaan
Te niet moet heel het menschdom gaan.

— En dat zou er van gekomen zijn, brave lieden, die mij aanhoort, indien God geen eenvoudig meisje had uitverkooren, om de wereld van dien gevleeschden bloedduivel te verlossen. Hij koos Charlotte Corday, om Marat een manneke minder te maken, zooals wij thans geroepen zijn om den Sanskulot van Vlaanderens bodem te vegen. Want, weet het wel, lieve menschen, al de Sanskulotten zijn dezelfde en zouden heel ons land hebben uitgemoord, indien de patriotten niet waren opgestaan.

— Dat is waar, leven de patriotten, juichten de toehoorders.

— Zing voort, Janneke! riepen de nieuwsgierigen.
Deze vervolgde:

Maar ziet, een meisje, hupsch en schoon,
Onz' Heer schenk haar de martelaarskroon,
Zij was bereid haar jeugdig leven
Voor God en Vaderland te geven.
En onderneemt de verre reis
Met een groot mes, recht naar Parijs.

— Ziedaar nu, goede menschen, die bevallige en deugdzame maagd in het bedorven Parijs. Op al de groote pleinen ziet zij guillotien opgericht en men brengt volle karren met slachtoffers aan. Het bloed verschrikt echter het moedige meisje niet: als Jeanne d'Arc en als Judith, van het Oude Testament, toen deze Holefernes ging vermoorden, voelt zij zich door God gesteund.

Zij vraagt den menschen:

— Wie laat al dat bloed vergieten?

— Robespeer en Marat, antwoordt men haar.

— Wie is de bloeddorstigste van de twee? vraagt zij, want zij weet dat maar één van beiden aan hare wraak kan worden opgeofferd.

— Marat, zegt men.

— 't Is goed!

Charlotte Corday gaat naar zijne woning en klopt aan.

De meid kwam voor en vroeg met streken:
Hoe is uw naam, wien wilt gij spreken?
Ze zei: ik heet Charlot Corday:
Uw meester wacht groot nieuws van mij.

— De meid bezag de nieuw aangekomene met argwaan, doch van een vrouw, dacht ze, was niets te vreezen.

— Ik zal eens gaan vragen, zegt ze, of mijn meester u ontvangen wil.

Een weinig later brengt zij een gunstig antwoord.

— Weet gij, burgers en boeren, weet gij, waar Marat zich bevond? Neen? Welnu, hij lag in een bad, maar in een bad van menschenbloed.

De wreede moordenaar Marat,
Hij lag te zwemmen in een bad,
In menschenbloed, zeer hoog geprezen
Om van een ziekte te genezen.
Charlot die kwam; Marat die vroeg:
Waarom stoort gij mij nog zoo vroeg?

Het meisje antwoordde hem:

— Ik kom uw bloed vragen.

— Doch Marat begreep dit anders en zei verheugd:

— Gij komt mij bloed vragen, citoyenne. Gij zult het hebben. Wat moet ik laten uitmoorden? Een straat, een dorp, een stad of een land?

— Neen, antwoordde Charlotte, ik wil slechts het bloed van één man.

Marat sprak, zonder om te zien:
Die man moet door de galgetien!

— Maar dat is te weinig, één man, voegde het wangedrocht er bij, heel de stad, waarvan die man is, moet sterven!

Hoe? riep de maagd, een gansche stad?
Gij, bloedhond, sterf dan in uw bad.

— Uw bloed, uw bloed, monster, kom ik halen.
En Charlotte Corday trok een groot mes onder haren halsdoek uit en

Zij heeft hem, zonder meer te spreken
Het mes door hart en lijf gesteken.

De menigte had met klimmende aandoening naar dit naïeve, gebrekkige lied geluisterd. Nu de schelm vermoord was, riepen zij allen luidruchtig:

— Bravo! bravo! Dat is goed gedaan!

Zij werden medegeslept door de geschiedenis.

— Ja, sprak Janneke, ge moogt wel bravo roepen. Het is een voorbeeld voor ons allen! Een zwakke vrouw toont ons alzoo wat wij doen moeten.

— Hoe liep het af met Marat? vroeg een nieuwsgierige.

— Is het liedekje uit? vroeg een ander.

— Neen, vrienden, dat is nog niet uit. Ziehier wat er gebeurde:

Marat viel neer en schreeuwde fel
Om Robespierre en heel de hel;
Maar hoe hij riep of knarsetandde
Hij gaf zijn ziel in duivels handen.

Daar hoorde de deugniet thuis. Doch de meid had gerucht gehoord en kwam zien... Zij zag dat Marat dood was en riep aanstonds aan de deur de Sanskulotten bijeen.

Wat deed Charlotte Corday? Zij poogde niet eens te vluchten. Zij had hare zending volbracht en was bereid te sterven.

Het volk, als razend, bond Charlot
En sleurde haar naar 't duister kot.
Ze hebben dan op staanden voet
Geroepen: Stort het maagdebloed!
En haar op eene kar gebonden
Als een misdadige, vol zonden.
De maagd klimt op de galgetien
Haar oogen slechts naar God opzien.

— Ja, zij moet sterven, doch voor haar is de dood niets. Haar schoone hoofd mag onder het mes rollen, hare heldenziel vliegt recht ten hemel.

Het mes dat valt, haar hoofd rolt neder,
Zij geeft haar jeugdig leven weder.
De galgetien wordt bloedig rood.
Charlot die leeft, Marat is dood. (I)

Janneke werd door al de omstaanders met warmte toegejuicht.

Dit tooneeltje had plaats in een hoek der Grooten Markt, terwijl het feesten in al de herbergen voortging.

De patriotten wisten, och arme, niet, wat er inmiddels gebeurde.

Tusschen de twaalf apostelen was een verrader; is het dan te verwonderen dat er bij de franschelaars mannen gevonden werden, die hun broeders verkochten? Wij stippen hier hunne namen aan, opdat zij voor het nageslacht het brandmerk dragen van hun slechte daad, niet zoozeer om den uitslag van de verklikking — want ook zonder hen zou

(I) Dit ongeunsteld lied uit den patriottentijd, werd voor het eerst door Conscience medegedeeld, die het uit den mond des volks heeft afgeschreven.

de ramp de patriotten getroffen hebben — maar wijl hun uitzicht zwart en duivelsch was. Twee welhebbende ingezetenen van Mechelen, de bureelmeester der logementen, Karel Squédin en de deurwaarder Antoon Van Keerbergen, slopen ongemerkt uit de stad, om generaal Béguinot te verwittigen, wat er binnen de muren voorviel.

Op een kwartier afstand van de stad ontmoetten zij de brigade van Béguinot, die reeds op de hoogte was van het voorgevallene, want de jager te paard had hem verwittigd. Niet zoohaast heeft de generaal, die voornemens was de rebellen, zooals hij ze noemde, te Duffel te verpletteren, het oproer van Mechelen vernomen, of hij verandert oogenblikkelijk van plan en rukt op de muitende stad in. De generaal schuimbekt van woede. Er rust een groote verantwoordelijkheid op hem. Immers, aan zijn onvoorzichtigheid is het te wijten, dat Mechelen in de handen der patriotten viel. Waarom bleef de stad zonder bezetting? Antoon Van Keerbergen en Squédin worden bij hem gebracht. Zij rekenen op een gunstig onthaal, doch de generaal valt tegen hen uit:

— Gij zijt een hoop schelmen en brigands. Als ge te Mechelen geen laffe kerels waart, zoudt ge dat boerenjanhagel buiten uwe wallen hebben gehouden.

— Wat, generaal, wij toch komen u als goede burgers... verwittigen...

— Loopt naar den duivel! vloekt Béguinot en slaat de sporen in zijn schimmel.

— *En avant!*

Hij vliegt vooruit op de baan, door een eskadron dragonders omringd, en laat de twee landverraders onthutst op de baan achter. Welverdiend loon voor hun verraad. Zij worden zelfs misprezen door hen, wie zij hunne diensten aanbieden. De Sanskulotten rennen in stormpas naar de stad en roepen de eerloozen in 't voorbijgaan scheldwoorden toe. Op dit oogenblik denken de patriotten, die in al de wijken der stad verspreid zijn, dat die van Duffel de Franschen hebben verpletterd. Helaas, wie schetst de verslagenheid, de verbazing, den schrik en den waanzinnigen angst dier wriemelende, feestende en zingende menigte, toen plots boven dit lachen en juichen het vreeslijk hoefge-trappel van dravende ruiters, gepaard met het rinkinken der sabels tegen het staal der stijbeugels, weerklonk! De grond davert, de ruiten rammelen in hun kozijnen. 't Is of eenieder met verlamming is geslagen, en slechts één kreet stijgt op:

— De Franschen! de Franschen!

Willen Tuytgen ziet de ruitery op de Grootte Markt verschijnen. Daar zijn ze met de reusachtige paarden en hun vreeselijke berijders, de sabels schitteren in het middaglicht, de gele, koperen helmen met roode wrong, de zware knevels op ruige gezichten, de hooge laarzen, de blauwe kleedij, de lederen broeken... in één woord, de Fransche soldaten.

Een vreeselijke kalmte, een akelige stilte, volgt op die verschijning.

— Te wapen! buldert Willem Tuytgen.

Doch drie, vier duizend menschen verdringen elkander op de Grootte Markt. De patriotten zijn verloren tusschen vrouwen, kinderen en grijsaards. Zij bevinden zich in de omliggende herbergen, en in den waan dat de oorlog inderdaad geëindigd was, hebben velen hunner hunne wapens nedergelegd.

— Langs hier, Bonheyden! schreeuwt Janneke Knops, die gezwind door de menigte slingert en de gezellen bijeen tracht te krijgen.

Maar weldra zien zij elkander niet meer, hooren zij hun stemmen niet langer. Welke verschrikkelijke ontwaking uit hun zegeroes! Is het geen schrikbeeld? De nederlaag, als men triomf viert! Vrouwen jammeren, kinderen krijschen. Akelig klinkt de stem van Béguinot:

— *En avant!*

Het volk tracht te vluchten voor de ruitery, doch de Grootte Markt is van alle kanten ingesloten en alom blinken de koperen helmen der dragonders! Ingesloten! Generaal Béguinot schijnt zich te verlustigen in het afgrijselijke schouwspel, dat zijne oogen ontwaren: het volk gelijkt een zee van jammer, die tusschen de huizen golft. Eindelijk wordt op zijn bevel een gedeelte der menigte op vrije voeten gesteld, niet uit menschevendheid of deernis, maar

om gemakkelijker de hand op de patriotten te kunnen leggen. Kinderen en vrouwen worden eerst in groepjes van vijf of zes door de rangen gelaten, ook de stedelingen, de smeekende burgers, erlangen doortocht, doch de boeren worden met de punt der bajonet achteruit geduwd, want de infanterie is intusschen toegesnel. Willem Tuytgen en Janneke Knops nemen de ontruiming der Grootte Markt te baat, om de patriotten te vereenigen. De wapens worden opgezocht, de geweren geladen... Tien zijn er reeds, die een vuurroer hebben. Willem Tuytgen plaatst zijn mannen in slagorde.

— Goed mikken, beveelt hij, en wijst op de Fransche dragonders.

— Zijt gij er?

— Ja.

— Vuur!

Er dreunt een knetterend geknal door de lucht... Tien ruiters tuimelen van hunne paarden.

— Elk schot is een roos! juicht Janneke.

— Laadt de geweren! beveelt Willem kalm.

Er gaat een vloek op uit de rangen der Sanskulotten. Op zulken weerstand hebben zij niet gerekend.

Béguinot, die een kogel langs zijn oor hoort fluiten, raast als een bezetene.

— Verplettert dien hoop brigands! huilt hij. Of zijt gij, Fransche soldaten, dan bang voor een troep boerenlummels?

Gemakkelijk te bevelen, maar moeilijk uit te voeren. De dragonders snellen vooruit... Willem Tuytgen ziet ze kalm naderen, 't was of de moedige jongeling een prijschieting bijwoonde. Weer klonk het:

— Goed mikken!... Vuur!

Ruiters tuimelen, paarden stijgeren en de dragonders keeren terug. Béguinot staat recht op in de stijbeugels; hij schreeuwt en tiert en zijn blikken schieten vlammen...

Willem Tuytgen, Janneke Knops, Heratens, Selderslaghs en de anderen laden hun geweren met een heldhaftige bedaardheid. Béguinot laat de Sanskulotten vuren op die fiere vaderlanders... Nu ook vallen er in hun rangen... Een kogel vliegt door het haar van Willem Tuytgen en laat er een bloedige streep achter.

— Vuur! beveelt de jongeling, kalm.

En er volgt een geweldig kruitvuur, tot dat kruit en lood door de patriotten verschoten is. De Franschen zien den nood hunner vijanden en jubelen reeds. Te vroeg, citoyens! Gij kent den Vlaming niet, die vecht voor zijn land. De geweren worden weggeworpen en dorschvlegels en zeisen vastgegrepen.

— Man tegen man! beveelt Willem Tuytgen, die een dragonderssabel hanteert. Vooruit, jongens!

Er begon een verschrikkelijke strijd. Janneke Knops schoot eerst zijn twee pistolen af... Twee ruiters stortten met een kogel in het voorhoofd neer. Daarop greep hij een piek, want hij was niet sterk genoeg om de zeis te hantieren, en doorboorde nu de borsten der Sanskulotten. Zij waren nog een vijftigtal mannen sterk en vochten als leeuwen. Lang kon de strijd aldus nog hebben voortgeduurd, doch Béguinot, die den grond reeds bezaaid zag met de lijken der Franschen, liet de ruitery van achter op de patriotten vallen.

— Geeft u over! schreeuwde een Fransch officier.

In antwoord daarop ontving hij van den moedigen Willem Tuytgen een sabelhouw, die hem uit den zadel wierp. Doch zelf struikelde hij over een lijk, en werd ontwapend en gebonden. Janneke Knops streed nog altijd voort, tot hij een slag op het hoofd ontving en bewusteloos neerzeeg. Hun moed beweek onder de overmacht. De laatste strijders lagen geboeid en gekneveld en werden door kolfslagen in den rug voortgestuwd, naar de gevangenis gebracht.

Nu ving er een verschrikkelijke jacht aan op de arme buitenjongens, die aan het staal van den vijand ontsnapten. Enigen hadden zich verscholen op de IJzeren Leen, een door kettingen afgemaakte ruimte waar de ruitery hen niet volgen kon. Doch razend, omdat zijn troepen zoo veel verlies hadden geleden, zond Béguinot er een piket soldaten naartoe. De ongelukkigen konden met hun stokken of landwapens niet den minsten tegenstand bieden.

— Wat moeten wij doen, generaal? vroeg de sergeant.

Lodewijk van Laeken

DE BOERENKRIJG

Volledig verhaal over den
Heldenstrijd der Boeren

in

1798

L. OPDEBEEK - UITGEVER - ANTWERPEN

Lodewijk van Laeken

DE BOERENKRIJG

VOLLEDIG VERHAAL OVER DEN

HELDENSTRIJD DER BOEREN

IN

1798

L. Opdebeek = Uitgever = Antwerpen